

**Pennen
streken**
schrijven

Schrijven voor
groep 1 t/m 8

**Een leesbaar handschrift
voor alle leerlingen!**

zwijsen

Breng leren
tot leven

DE STERKE PUNTEN

Pennenstreken editie 2 (2014) is de meestgebruikte schrijfmethode van Nederland. Kinderen uit groep 1 t/m 8 leren hiermee vlot en leesbaar schrijven. De methode biedt verbonden schrift én blokschrift aan. Pennenstreken combineert oefeningen voor een goed handschrift met functionele inhoud. De methode sluit aan bij het onderwijs van nu en de toekomst, en houdt rekening met verschillen tussen leerlingen.

Focus op leesbaar schrijven

Ook in deze digitale wereld blijft schrijven een onmisbare vaardigheid. Het is een leerstrategie: dat wat je opschrijft, onthoud je beter. Dat moet uiteraard goed leesbaar zijn. Mooi schrijven is minder belangrijk.

Oefenen gebeurt functioneel

Pennenstreken biedt oefeningen voor een goed handschrift. Daarnaast wordt functionele kennis en inhoud gebruikt om het handschrift te oefenen. Zo zijn er bijvoorbeeld schrijfoefeningen met spellingsmoeilijkheden en topografie. Schrijven is tenslotte een goede manier om opgedane kennis te automatiseren.

Perfekte aansluiting bij Veilig leren lezen

Het is motiverend om een letter die je hebt leren lezen meteen ook te leren schrijven. Bovendien versterken beide vaardigheden elkaar. Daarom volgt Pennenstreken de lettervolgorde van Veilig leren lezen kim-versie. Vanaf groep 4 volgt Pennenstreken de leerlijn spelling van de gangbare spellingmethodes.

Uitgebreide Leerkrachtassistent

De Leerkrachtassistent biedt voor alle groepen begeleiding en ondersteuning tijdens elke lesfase. Voor leerlingen die moeite hebben met de lesstof zijn er diverse hulpmiddelen beschikbaar. De Leerkrachtassistent bevat daarnaast onder andere filmpjes met ontspanningsoefeningen en voor het oefenen van de motoriek en de schrijfhouding.

Verbonden schrift en blokschrift

Alle materialen van Pennenstreken 2 zijn vanaf groep 3 beschikbaar in blokschrift en verbonden schrift. Als school kun je zelf bepalen of je verbonden schrift of blokschrift aanbiedt. Een combinatie van deze twee is ook mogelijk, zowel op individueel, klassikaal als op schoolniveau.

Doorgaande leerlijn groep 1 t/m 8

Leren schrijven is een motorische vaardigheid die gedurende een lange periode geoefend moet worden. Het is dus van belang om in alle jaargroepen aandacht te besteden aan het schrijfonderwijs. Pennenstreken heeft voor elke jaargroep een op maat gemaakt programma, dat aansluit op de leerbehoefte en de belangstelling van kinderen. Zo zorgt Pennenstreken ervoor dat elke schrijfles in elke jaargroep leuk is om te geven en om te doen.

TIP!

Klik op de inhoudsopgave om naar het juiste hoofdstuk te gaan.

Je kunt zelf bepalen of je verbonden of blokschrift aanbiedt, of een combinatie van beide!

INHOUD

De sterke punten	2
Materialenoverzicht	4
Opbouw van de methode	8
Differentiatie	14
Software	16
Toetsing en evaluatie	18
Doorgaande leerlijn	20
Meer weten?	22

Leerlingmateriaal

Basismateriaal

- Schrijfboeken (groep 2 t/m 8)
- Uitlegkaarten (groep 3 t/m 8)
- Letterposter (groep 3 t/m 8)
- Cijferboek (groep 3)

Extra materiaal

- Letter- en cijferboek (groep 2+)
- Oefenboeken (groep 3 t/m 6)
- Lijn- en ruitjesschriften (met name groep 3 en 4)
- Schrijfboek 'Snel naar blokschrift' (groep 5 t/m 8)

Schrijfboeken (groep 2 t/m 8)

Met de schrijfboeken leren kinderen stap voor stap een leesbaar handschrift aan via een nieuwe, effectieve didactiek. Ze zijn er voor verbonden schrift en blokschrift.

Uitlegkaarten (groep 3 t/m 8)

Voor extra ondersteuning bij het schrijven. Elke letter heeft z'n eigen kaart die laat zien hoe de letter gemaakt wordt. Met de QR-code open je de letterfilmpjes.

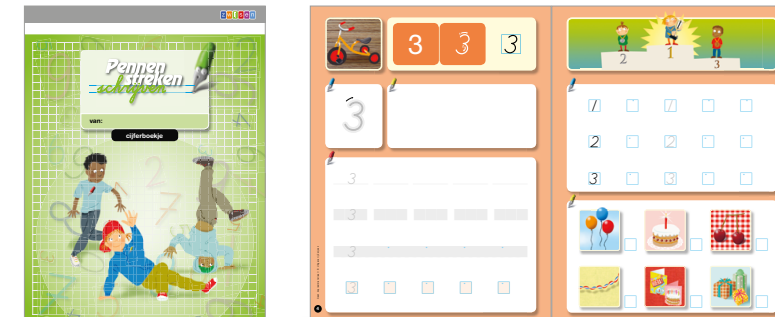
Letterposter (groep 3 t/m 8)

Voor verbonden schrift, blokschrift of gecombineerd. De posters uit groep 3 sluiten aan bij Veilig leren lezen.

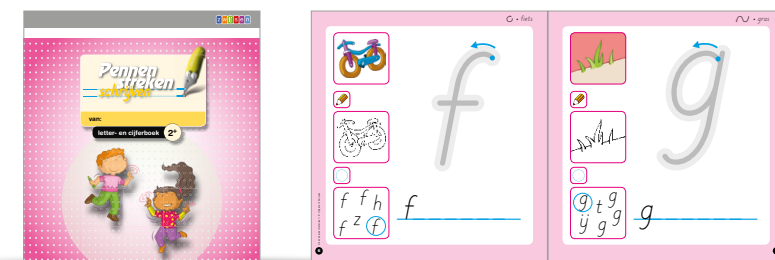
Cijferboek (groep 3)

Om snel en gericht cijfers en reketekens te leren schrijven.

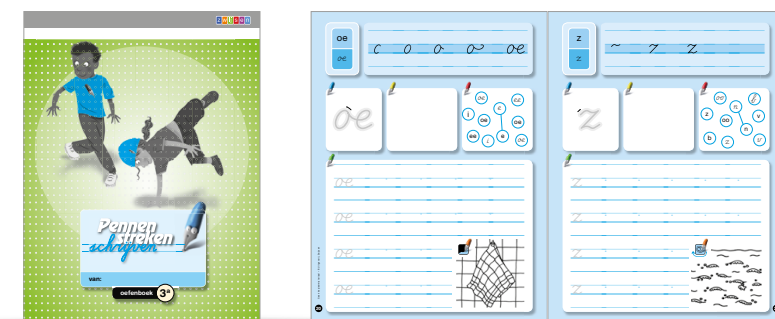
Letter- en cijferboek (groep 2+)

Voor de oudste kleuters om blokletters en cijfers te schrijven. Letter- en cijferfilmpjes zijn te bekijken via het digibord of een tablet.

Oefenboeken (groep 3 t/m 6)

Voor leerlingen die extra oefening nodig hebben. Maar ze kunnen ook klassikaal ingezet worden als extra les. De Leerkrachtassistent geeft hiervoor ondersteuning.

Lijn- en ruitjesschriften (met name groep 3 en 4)

Ter ondersteuning bij andere lessen zijn er diverse lijntjes- en reketekens beschikbaar. Er zijn lijntjesschriften voor het verbonden schrift en voor het blokschrift.

Schrijfboek 'Snel naar blokschrift' (groep 5 t/m 8)

Handig schrijfboek voor leerlingen die willen overstappen van verbonden schrift naar blokschrift. Dit boekje kan ook klassikaal ingezet worden als je met de hele groep of de hele school wilt overstappen op het blokschrift.

Leerkrachtmateriaal

- Leerkrachtassistent (groep 1 t/m 8)
- Handleiding (groep 1 t/m 8)
- Kopieerblok (groep 3 en 4)

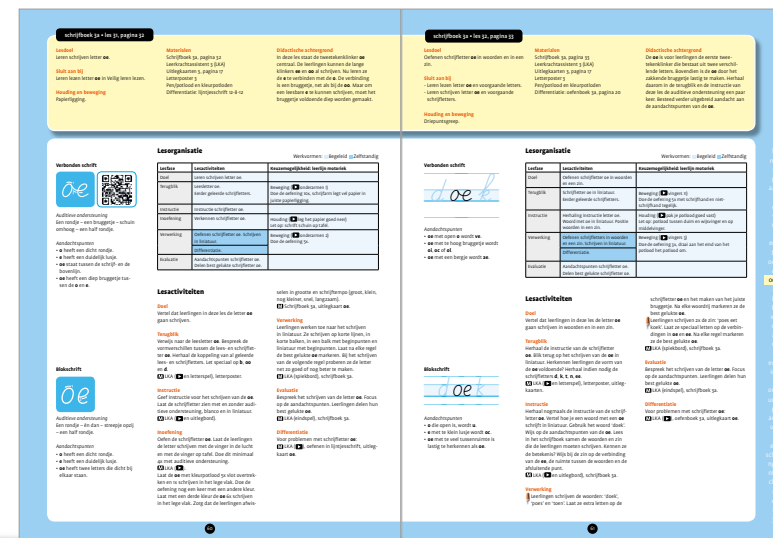
Leerkrachtassistent

Leerkrachtassistent

Onmisbare digibordtool voor effectief schrijfonderwijs. Behalve de leerlingmaterialen vind je er letterfilmmpjes, (schrijf)letterspellen, antwoord- en nakijkbladen, motorische activiteiten en schrijfliedjes. En extra's zoals een spiekbord, achtergrondmuziek en filmpjes voor het aanleren van de juiste schrijfhouding.

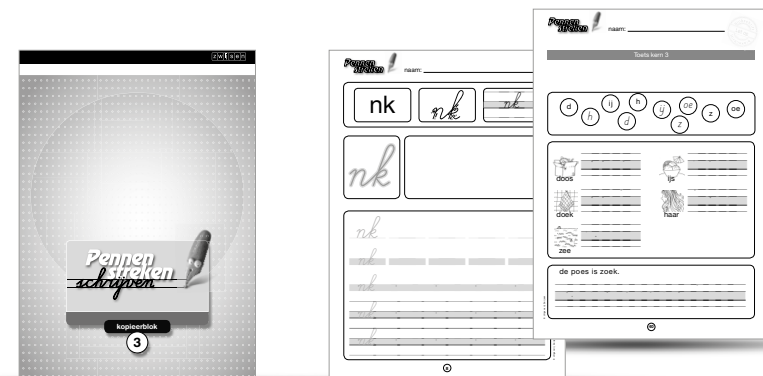
Handleiding

De handleiding bevat zowel de lesbeschrijvingen voor verbonden schrift als voor blokschrift. De varianten staan per les naast elkaar, zodat je niet hoeft te bladeren wanneer één of enkele leerlingen een ander schrift leren dan de rest van de groep. En je hoeft hiervoor dus ook geen aparte handleiding aan te schaffen.

Kopieerblok (groep 3 en 4)

Extra oefenmateriaal voor letters, cijfers en tekens. Bevat ook toets- en registratiemateriaal en verschillende soorten liniaturen.

Aanvullend materiaal

Schrijfkoffers met uitwisbare stiften

- Woezel & Pip abc schrijfkoffer (3-5 jaar, voorbereidend schrijven)
- Rompompom ik lees en schrijf (4-6 jaar, blokschrift)
- Lezen & schrijven Veilig leren lezen (6-8 jaar, verbonden schrift)
- De Gorgels tafels oefenen (7-10 jaar, de tafels 1 tot en met 12)
- De Gorgels taalspelletjes (7-10 jaar, oefenen met taal)

“Uitwisbare schrijfkarten voor het oefenen van o.a. pengreep, fijne motoriek en het handschrift. Gemaakt voor thuis maar ook zeer geschikt voor de keuzekast in de klas!”

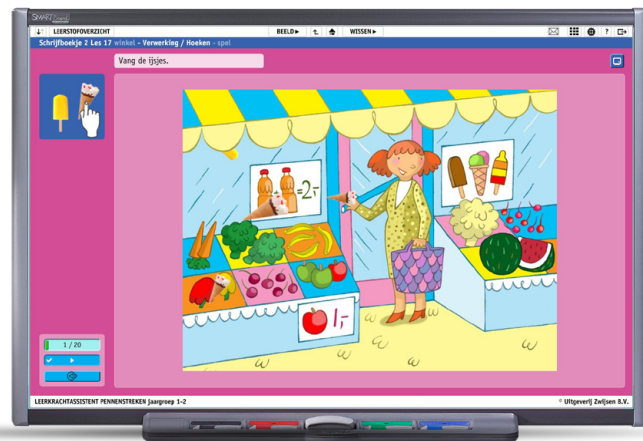
Pennenstreken heeft een doorlopende leerlijn van groep 1 tot en met 8. Elk jaar met een andere focus: schrijfvormen in groep 1 en 2, kleine letters in groep 3, hoofdletters in groep 4, tot het maken van notities in groep 8. De leerlingen werken gericht toe naar een leesbaar en vlot te schrijven eigen handschrift.

Kleuters: voorbereiding op schrijven

In groep 1 en 2 maken kinderen spelenderwijs kennis met schrijven. Er is veel aandacht voor de motorische ontwikkeling en de kleuters oefenen met eenvoudige schrijfvormen die ten grondslag liggen aan de letters en cijfers van onze taal. Met een schrijfboek voor groep 2, de Leerkrachtassistent met liedjes en spellen, suggesties voor kringactiviteiten en veel ondersteunende tips, is het kleuterpakket van Pennenstreken de perfecte kennismaking met schrijfonderwijs. Voor oudste kleuters die echt willen leren schrijven is er het letter- en cijferboek. Pennenstreken bereidt kinderen voor op het echte werk in groep 3. Zo raken ze vertrouwd met de schrijfvormen, de schrijfliedjes, een goede pengreep en zithouding.

Schrijfboek groep 2

Spellen in de Leerkrachtassistent.

Groep 3: écht leren schrijven

Pennenstreken editie 2 is naadloos gekoppeld aan Veilig leren lezen kim-versie. Op de dag dat leerlingen een nieuwe letter leren lezen, leren ze die bij Pennenstreken schrijven. Pennenstreken volgt de lettervolgorde van Veilig leren lezen en gebruikt dezelfde indeling en kernen. Ook de kernkleuren en wandplaten van Veilig leren lezen komen terug in Pennenstreken. De letterfilmpjes van Pennenstreken zitten op hun beurt ook in de Leerkrachtassistent van Veilig leren lezen. Als leerlingen alle letters hebben gehad, volgt Pennenstreken de spellingleerlijn van Veilig gespeld.

Groep 3 is een bijzonder jaar. Leerlingen leren lezen én schrijven.

Kleine letters eerst

Leren schrijven gaat stap voor stap. In het eerste half jaar komen de kleine letters, de belangrijkste leestekens en eventueel de cijfers aan bod. Voor elke nieuwe letter zijn er twee lessen. In de eerste les leren de leerlingen de vorm en het traject van de letter en in de tweede les passen ze de letter al toe in woorden en zinnen.

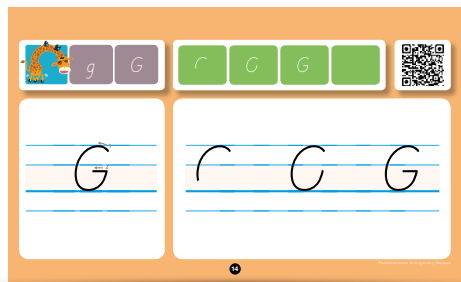
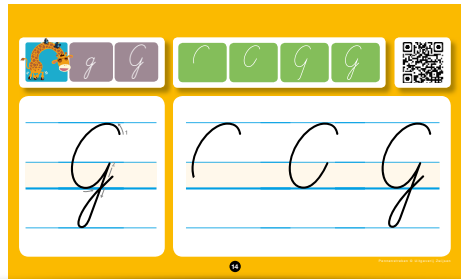
Letters die leerlingen kunnen schrijven, kunnen ze daarna sneller herkennen en onderscheiden.

Nieuwe didactiek

De manier waarop leerlingen nieuwe letters leren schrijven is vernieuwd in Pennenstreken editie 2. Leerlingen oefenen eerst het lettertraject, daarna maken ze de vorm en het traject in het open vlak. Hierna schrijven ze de letter op korte lijntjes, in grijsbalken en liniatuur. Waar nodig ondersteunt het materiaal het schrijfproces met beginpunten of letters in grijswaarden. In de tweede helft van groep 3 ligt de focus op het aan elkaar schrijven (verbonden schrift) en spatiering van woorden en letters (blokschrift). Het schrijven wordt vanaf dat moment gecombineerd met het herhalen van woorden uit de spellingleerlijn Veilig gespeld.

Uitlegkaart hoofdletter G in verbonden schrift en blokschrift.

Groep 4: hoofdletters leren schrijven

In groep 4 staat het leren schrijven van de hoofdletters centraal en worden alle letters verder geautomatiseerd. Het aanleren van de hoofdletters gebeurt op dezelfde manier als in groep 3: eerst met een instructiefilmpje, daarna in het open vlak, op korte lijntjes, in grijsbalken en ten slotte in liniatuur. In elke fase is ruimte voor het verkennen van de letter.

Steeds kleiner

In groep 3 en 4 wordt de liniatuur fasegewijs verkleind. Leerlingen leren om steeds een stapje kleiner te schrijven. Vertekkend bij een startliniatuur van 12-8-12 (verbonden schrift) of 6-8-6 (blokschrift), schrijven ze uiteindelijk in groep 6 op een enkele lijn en in een lettergrootte die past bij een normaal gelinieerd schrift.

Integratie spelling

Het daadwerkelijk overschrijven van woorden helpt bij het automatiseren van de spelling. Daarom heeft Pennenstreken ervoor gekozen om in de schrijfboekjes ook schrijf oefeningen op te nemen waarbij de leerlingen spellingsmoeilijkheden uit voorgaande jaargroepen herhalen.

Groep	Lessen per week		Tijdsduur
	1 ^o helft	2 ^o helft	
Groep 1/2	1		
Groep 3	5	3 + 2*	Max. 30 min per les
Groep 4	3	2 + 1*	Max. 30 min per les
Groep 5	2*		Max. 30 min per les
Groep 6	1*		Max. 30 min per les
Groep 7	1		Max. 20 min per les
Groep 8	1		Max. 20 min per les

*Extra facultatieve les voor differentiatie

Groep 5: afbouwen hulplijnen

In groep 5 tot en met 8 blijft de schrijfles belangrijk. Alleen door regelmatig te oefenen en te focussen op leesbare letters ontwikkelen leerlingen een goed leesbaar handschrift. In groep 5 bouwt Pennenstreken in vier duidelijke stappen het gebruik van hulplijnen af. Leerlingen beginnen veel oefeningen met hulplijnen, maar eindigen op een enkele lijn. Pennenstreken besteedt in groep 5 ook tijd aan temposchrijven en daagt leerlingen steeds uit hun eigen score te verbeteren. Net als in groep 3 en 4 geeft Pennenstreken leerlingen handvatten hun eigen werk te bekijken en te beoordelen.

Groep 6: op een enkele lijn schrijven

In groep 6 schrijven leerlingen op een enkele lijn. Om ervoor te zorgen dat ze de letters in verhouding blijven schrijven (hoofdletters groter dan kleine letters, stokken en lussen hoger/lager dan de romp van de letters), start elke les in groep 6 met het schrijven van enkele woorden tussen hulplijnen. Via dit geheugensteuntje oefenen de kinderen per les een schrijfprobleem, zoals de lengte van stokletters of het dichtmaken van ronde letters.

Koppeling andere vakken

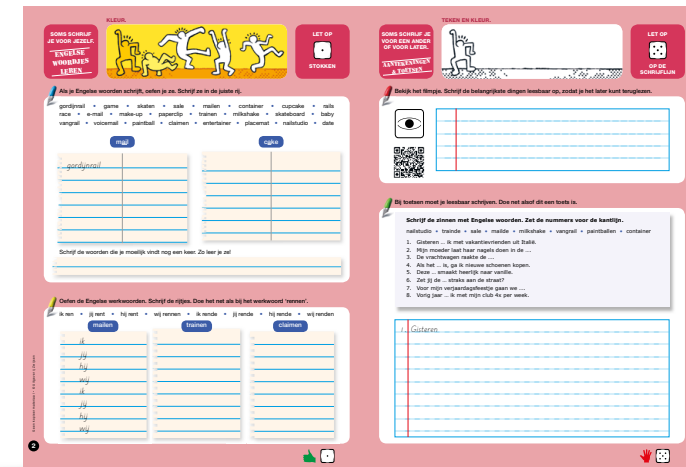
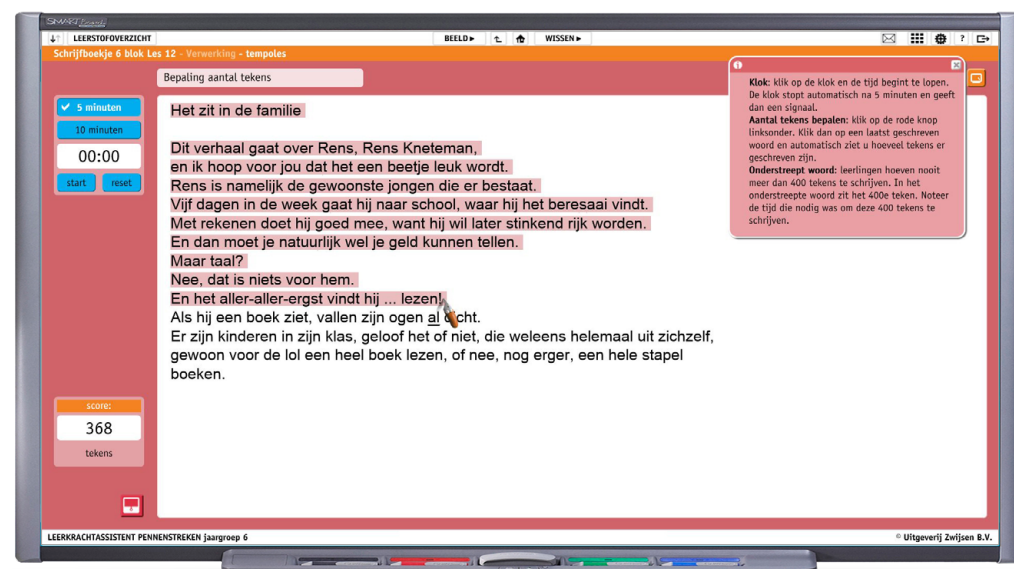
De schrijfoefeningen in groep 6 zijn opnieuw gekoppeld aan spelling. Maar ze zijn ook gerelateerd aan taal (schrijven van hoofdletters en leestekens) en topografie. In de tempolessen besteedt PenneStreken aandacht aan het schrijven van passages uit kinderboeken met een passend AVI-niveau. Zo blijft schrijven andere leeropdrachten ondersteunen en is de schrijfles functioneel voor meerdere vakken.

Tempolessen

Temposchrijven blijft belangrijk in groep 6. Een keer per maand is er een tempoles. Leerlingen proberen daarin hun schrijfsnelheid te vergroten, zonder in te boeten op leesbaarheid. PenneStreken zet de resultaten nooit af tegen klassengemiddeldes of landelijke gemiddeldes, maar daagt leerlingen uit zichzelf te verbeteren.

Een schrijfoefening gekoppeld aan topografie.

Een schrijfles in groep 8, waarin leerlingen oefenen met Engelse woordjes.

Groep 7-8: Schrijven voor jezelf en een ander

In groep 7 en 8 combineert PenneStreken het leesbaar schrijven (schrijven voor een ander) met het schrijven als leerstrategie (schrijven voor jezelf). Leerlingen gaan aan de slag met praktische situaties en leren schrijven voor die momenten die in de hoogste groepen van de basisschool en later in het voortgezet onderwijs belangrijk zijn. PenneStreken laat leerlingen bijvoorbeeld ervaren waarom ze leesbaar moeten schrijven bij toetsen. Ook gaan ze aan de slag met marges en opsommingen, het maken van notities en aantekeningen en het opzetten van de grote lijnen voor een werkstuk.

Oefenen met vreemde talen

In de bovenbouw is er ook aandacht voor het schrijven in een andere taal. Leerlingen ervaren in de schrijflessen bijvoorbeeld hoe het schrijven helpt om Engelse woordjes te leren of wat het verschil tussen hoofd- en kleine letters voor gevolgen heeft in het Duits.

Een eigen handschrift

PenneStreken biedt leerlingen in groep 7 en 8 alle ruimte om een eigen, leesbaar handschrift te ontwikkelen. Leerlingen gaan aan het werk met een compacte set van zes schrijfdoelen, waarmee ze leren hun eigen werk te beoordelen. Leesbaar schrijven staat in groep 7 en 8 centraal. Verder krijgen leerlingen die altijd verbonden schrift hebben geschreven de gelegenheid om een goed blokschrift aan te leren.

Met Pennenstreken is het makkelijk differentiëren. Je speelt eenvoudig in op niveauverschillen in de groep met oefenboeken, extra kopieerbladen en uitlegkaarten. Ook met de keuze verbonden schrift of blokschrift pas je het schrijfonderwijs aan op individuele leerlingen.

Kopieerblok

De kopieerblokken bieden extra materiaal zoals toetsen, oefeningen voor het aanleren van bijzondere letters (c, q, sch, etc), observatie- en registratiebladen met liniatuur. Valt een leerling uit op specifieke onderdelen (bijvoorbeeld de stokletters) dan biedt het kopieerblok uitkomst. De kopieerbladen bieden ook oefeningen die leerlingen helpen schrijfvormen beter te onderscheiden of om de overstap te maken naar een nieuwe liniatuur.

Extra oefenen: individueel

Heeft een leerling moeite met het leren schrijven? Dan bieden de oefenboeken van Pennenstreken volop extra oefenstof. De boeken bevatten extra oefeningen om bijvoorbeeld de kleine letters (groep 3) of hoofdletters (groep 4) systematisch te oefenen. Ook staan er oefeningen in voor het stimuleren van de schrijfmotoriek. Er zijn oefenboeken voor groep 3 tot en met 6.

Extra oefenen: klassikaal

Wil je met de hele groep of een aantal leerlingen extra oefenen met schrijven? Gebruik dan de oefenboeken voor extra klassikale oefenlessen, met ondersteuning van de Leerkrachtassistent. De uitlegkaarten geven een extra steuntje bij het automatiseren van de schrijfletters, ook buiten de schrijfles.

Goed is goed

Pennenstreken biedt bewust geen verrijkingsstof aan voor leerlingen die goed kunnen schrijven. In dit vakgebied geldt namelijk: goed is goed. Schrijven is een vaardigheid die onderhouden moet worden. Maar zodra leerlingen individueel minder schrijfoefentijd nodig hebben, kunnen ze de overgebleven tijd beter steken in andere vakken.

Een pen naar keuze

Pennenstreken laat leerlingen gedurende het jaar schrijven met verschillende schrijfmaterialen, maar dwingende voorschriften voor een bepaald type pen of potlood zijn er niet. Leerlingen kunnen zo hun eigen voorkeur ontdekken. Een goede pen is namelijk heel persoonlijk.

Verbonden schrift of blokschrift?

De meeste kinderen leren op de basisschool schrijven in een verbonden schrift en ontwikkelen later een persoonlijk handschrift dat ze vlot kunnen schrijven. Er zijn echter kinderen die moeite hebben het verbonden schrift goed onder de knie te krijgen en tot een leesbaar handschrift te komen. Uit onderzoek en ervaring blijkt dat het blokschrift van Pennenstreken een goed alternatief is. Kinderen leren dit vaak sneller schrijven en het schrift is beter leesbaar dan verbonden schrift.

De keuze voor de schriftsoort is aan de school. Alle materialen zijn in zowel blokschrift als verbonden schrift beschikbaar. De handleiding bevat de lesbeschrijvingen voor beide schriftsoorten en ook de Leerkrachtassistent bevat beide versies. Daardoor is het ook mogelijk om binnen een groep te differentiëren naar schriftsoort. Wat je ook kiest, de keuze is verantwoord.

Een combinatie van een schrijfboekjes (links) en een oefenboek (rechts) in groep 6.

De uitgebreide Leerkracht-assistent van PenneStreken 2 biedt bij elke jaargroep begeleiding en ondersteuning tijdens elke lesfase. De handige extra's maken het lesgeven overzichtelijker en leuker.

Ondersteuning bij alle lesfases

Alle lessen beginnen met een verkenning van de te schrijven letters of woorden. Met een letterspel wordt de nieuwe letter verkend. Vervolgens wordt er instructie gegeven op het doel van de betreffende les, bijvoorbeeld door middel van een letterfilmpje, om het lettertraject te oefenen. De verwerking vindt plaats in de schrijfboeken. Voor leerlingen die moeite hebben met de lesstof zijn er diverse hulpmiddelen beschikbaar, zoals een uitlegkaart, de letterposter of een spiekbord. Om het schrijfwerk van je leerlingen goed te kunnen beoordelen, vind je in de Leerkrachtassistent en de handleiding aandachtspunten bij elke les. Ook de evaluatieopdrachten ondersteunen hierbij.

Aandacht voor motoriek en schrijfhouding

Een goede schrijfmotoriek en schrijfhouding zijn van belang om vlot en leesbaar te leren schrijven. Bij iedere les, in alle jaargroepen, biedt de Leerkrachtassistent filmpjes van motorische activiteiten. Het uitvoeren van deze activiteiten is zo een kwestie van nadoen. Fijn om regelmatig te doen, zodat intensief schrijven en ontspannen motorische activiteiten doen elkaar afwisselen.

Ook zijn er filmpjes om de leerlingen te laten zien en ervaren wat de beste schrijfhouding is en waar ze op moeten letten tijdens het schrijven. Een goede zit-schrijfhouding kan bijdragen aan een beter schrijfsresultaat en voorkomt problemen, zoals vermoeidheid, verkrampt en concentratieverlies. Zo kun je bijvoorbeeld in groep 3, 4 en 5 zithouding, papierligging en potlood- of penhantering aan bod laten komen.

Oefeningen en extra's in de Leerkrachtassistent.

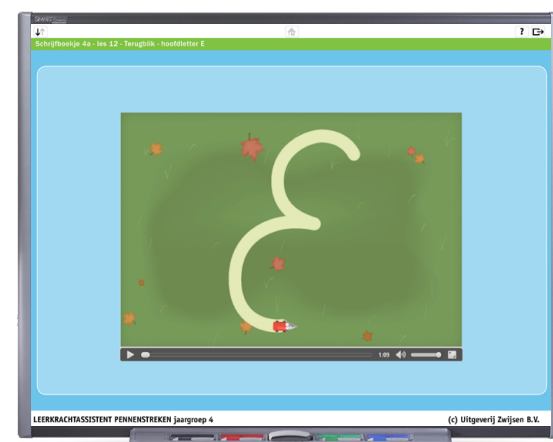
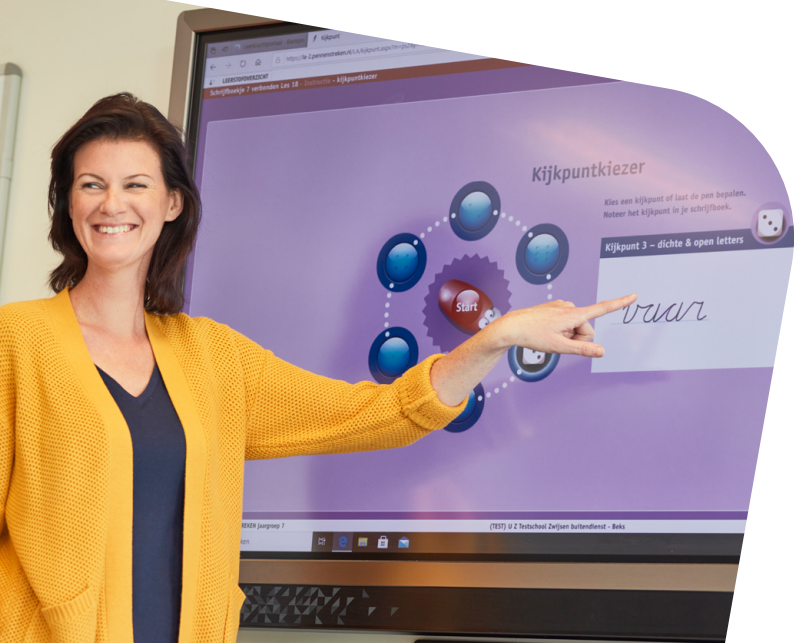
Ontspanning tijdens de schrijfles

Voor de bovenbouw zijn er leuke filmpjes opgenomen met ontspanningsoefeningen. Leerlingen vinden het prettig om het ingespannen schrijven even te mogen onderbreken om te doen alsof ze een orkest dirigeren of drummen. En zo worden de spieren van de schouders, armen en handen even losgeschud. Maak van de schrijfles een rustmoment door een van de ontspannende muziekjes aan te zetten.

Lessen voorbereiden

Met de handleiding en de Leerkrachtassistent kun je eenvoudig de lessen organiseren. Wil je thuis de lessen voorbereiden? Dat is geen probleem. De handleiding is ook digitaal beschikbaar in de Leerkrachtassistent. In de handleiding staan verschillende QR-codes. Scan deze met de telefoon en je kunt instructie- en letterfilmpjes bekijken, waar je maar wilt.

Wil je de uitgebreide Leerkracht-assistent zelf uitproberen? Vraag dan een gratis proeflicentie aan!

Letterfilmje in de Leerkrachtassistent.

Pennenstreken stimuleert leerlingen kritisch naar hun eigen schrijfwerk te kijken. Waar nodig stuur je als leerkracht bij. Hier krijg je handige tips en voorbeelden voor.

Eigen werk beoordelen

Lange tijd stond netjes schrijven centraal. Bij sollicitatiebrieven moest je vroeger tenslotte heel mooi kunnen schrijven. Bij Pennenstreken editie 2 is dit geen uitgangspunt meer. Voorop staat dat leerlingen leesbaar en vlot leren schrijven. Leerlingen trainen zichzelf om het handschrift bij te sturen als dat nodig is. Niet om letters mooier te maken dus, maar om het handschrift leesbaar te houden. Dit start al in groep 3. Na elke opdracht omcirkelen ze hun best gelukte letter. Voor groep 5 tot en met 8 geeft de Leerkrachtassistent bij elke les nakijkbladen waarmee leerlingen gericht hun eigen werk beoordelen.

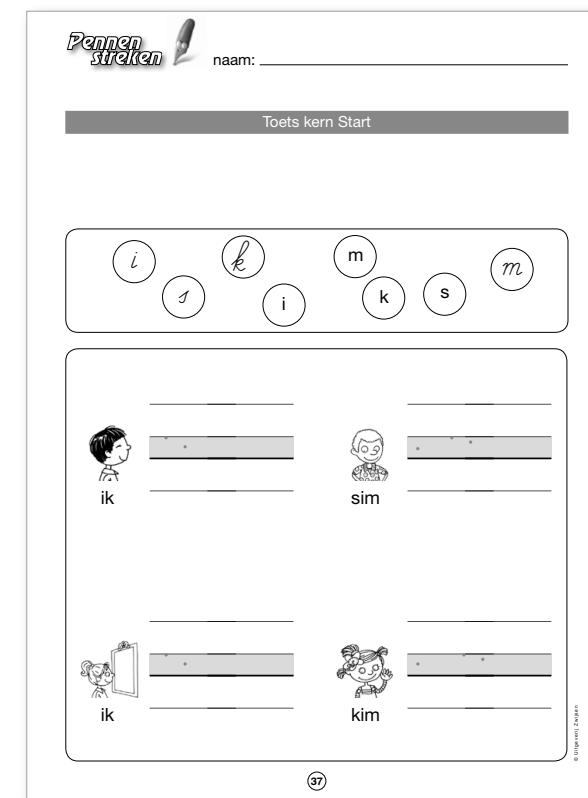
Nakijkblad groep 6.

Leerlingen uit groep 3 evalueren hun eigen schrijfwerk.

Toetsing

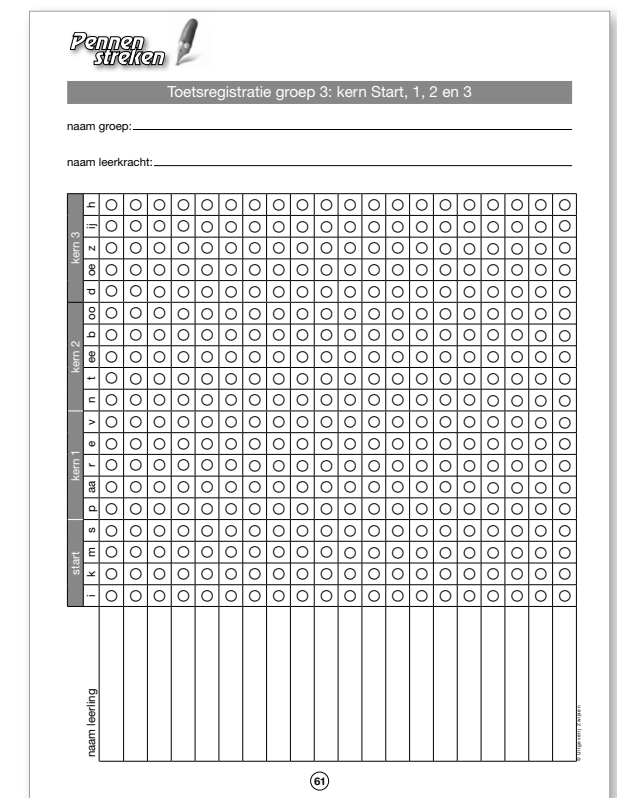
Met Pennenstreken is de schrijfontwikkeling van leerlingen eenvoudig te monitoren. In groep 3 sluit de methode elke kern af met een korte schrijftoets. Die geeft een goed beeld van de beheersing van de schrijffletters, het verbinden van de letters (verbonden schrift) of het spatiëren van de letters en woorden (blokschrift). In groep 4 tot en met 8 toetst Pennenstreken de leerlingen twee keer per jaar. Vanaf groep 5 komen daar maandelijks tempolessen bij. Op basis van de resultaten bied je de leerlingen op maat herhaling in de oefenboeken of op kopieerbladen. Vind je het aantal toetsen in Pennenstreken te hoog? Je kunt er ook voor kiezen om aan het eind van het schooljaar alleen de eindtoets af te nemen.

Korte schrijftoets na kern Start in groep 3.

Registratie

Om de toetsresultaten vast te leggen en de leerlingen op andere momenten te observeren, biedt Pennenstreken observatie- en registratiebladen. Pennenstreken laat alleen het hoogstnodzakelijke registreren, omdat schrijfonderwijs ook voor jou als leerkracht wel praktisch moet blijven.

Registratieblad groep 3.

Als leerlingen goed kunnen schrijven, hebben ze daar profijt van bij andere vakgebieden. Bij de ontwikkeling van Pennenstreken is daarom goed gekeken naar schrijven als functionele, ondersteunende activiteit bij andere vakken.

Kleuters

Voor scholen die aandacht willen besteden aan (voorbereidend) schrijven in de kleutergroepen, biedt Zwijsen diverse mogelijkheden:

- Voorbereidend schrijven met Pennenstreken met uitgebreide aandacht voor motorische activiteiten en voor het oefenen van schrijfvormen die ten grondslag liggen aan de letters en de cijfers van onze taal.
- Het compacte kernprogramma in kleutermethode Schatkist met de focus op het maken van schrijfpatronen, het ontdekken van de beste penguip en zithouding.
- Een combinatie van een kleutermethode (bijvoorbeeld Schatkist) met aanvullend materiaal van Pennenstreken voor groep 1 en 2.

Groep 3

- Op de dag dat leerlingen een nieuwe letter leren lezen, leren ze die bij Pennenstreken schrijven.
- Vanaf de tweede helft van groep 3 is Pennenstreken gekoppeld aan de spellingleerlijn Veilig gespeld.
- Pennenstreken heeft dezelfde kernen en kernkleuren als Veilig leren lezen en gebruikt dezelfde structuurwoorden en afbeeldingen.
- De jaarplanningen van Veilig leren lezen en Pennenstreken lopen gelijk op.

Groep 4 t/m 8

Ook in groep 4 t/m 8 laat Pennenstreken de leerlingen functioneel schrijven en is het schrijven gekoppeld aan andere vakgebieden:

- Taal en spelling: leerlingen oefenen in schrijfoopdrachten met spellingmoeilijkheden. Ook oefenen ze met taal door bijvoorbeeld het schrijven van een samenvatting.
- Zaakvakken: in de midden- en bovenbouw automatiseren leerlingen hoofdsteden en landen door deze te laten schrijven.
- Vreemde talen: Leerlingen ervaren hoe het schrijven helpt om Engelse of Franse woordjes te leren of wat het verschil in hoofd- en kleine letters voor gevolgen heeft in het Duits.
- Leesbevordering: bij het schrijven van teksten maakt Pennenstreken gebruik van korte fragmenten uit kinderboeken, waardoor de schrijfles een opstapje kan zijn naar leesbevordering.

	groep 1-2	groep 3	groep 4	groep 5	groep 6	groep 7	groep 8
schrijven	Pennenstreken						
kleuteronderwijs	Schatkist						
aanvankelijk lezen		Veilig leren lezen					
voortgezet technisch lezen			Estafette				
taal en spelling			Taal in Beeld en Spelling in beeld				
zaakvakken		De Zaken van Zwijsen					
rekenen	Semsom						

Zichtzending

Vraag een gratis zichtzending aan op [zwijsen.nl/informatie-aanvragen](https://www.zwijsen.nl/informatie-aanvragen). Hierin vind je een selectie van de materialen uit de verschillende jaargroepen van Pennenstreken 2. Kijk, blader en probeer uit!

Proeflicentie software

Zwijsen biedt je de kans om de software 3 maanden gratis uit te proberen. Zo ervaar je hoe rijk de Leerkrachtassistent van Pennenstreken 2 is. Kijk voor meer informatie op [zwijsen.nl/proeflicentie](https://www.zwijsen.nl/proeflicentie).

Presentatie op school of online

Onze methodeadviseur komt graag gratis bij je langs, ook digitaal, om de methode nog meer tot leven te brengen, afgestemd op de wensen en vragen van jouw school.

Prijzen en bestellen

Wil je een besteladvies op maat? Ga naar [zwijsen.nl/informatie-aanvragen](https://www.zwijsen.nl/informatie-aanvragen). Materialen bestel je via je basisschoolleverancier. Om alvast een idee te krijgen van de kosten vind je een prijslijst van alle materialen en de software op [zwijsen.nl/pennenstreken](https://www.zwijsen.nl/pennenstreken).

Zwijsen Panel

Wil je meedenken over (nieuwe) methodes, producten en diensten van Zwijsen? Meld je aan voor ons panel: [zwijsen.nl/panel](https://www.zwijsen.nl/panel)

Zwijsen nieuwsbrieven

Meld je aan voor het Zwijsen Schooljournaal en de Pennenstreken methodenieuwsbrief. Je ontvangt per e-mail interessante artikelen, tips & trucs én informatie over de methoden van Zwijsen: [zwijsen.nl/nieuwsbrief](https://www.zwijsen.nl/nieuwsbrief)

Facebook

Word lid van de Pennenstreken Facebookgroep.

Wil je (meer informatie over) een zichtzending, software, presentatie of besteladvies?

Bel of mail ons op 013 - 583 88 88
of klantenservice@zwijsen.nl
[zwijsen.nl/pennenstreken](https://www.zwijsen.nl/pennenstreken).

**Pennen
streken**
schrijven

Een leesbaar handschrift voor alle leerlingen!

- Focus op leesbaar schrijven
- Oefenen gebeurt functioneel
- Perfecte aansluiting bij Veilig leren lezen
- Uitgebreide Leerkrachtassistent
- Verbonden schrift en blokschrift
- Doorgaande leerlijn voor groep 1 t/m 8

Vraag nu gratis de zichtzending aan!

We komen ook graag bij je langs voor een presentatie op school of digitaal.

Interesse? Stuur ons een mail of bel:
013 583 88 88 / klantenservice@zwijsen.nl
zwijsen.nl/pennenstreken

Breng leren
tot leven